

CONVO

KNNV afdeling Utrecht

Zomer 2024

Bloeien of Bloeden

Notulen ALV 2024

Roeken in Utrecht

Activiteiten

Bloeien of bloeden

Toen ik nog klein was, struikelde en mijn knie verwondde, liep ik huilend naar mijn moeder en riep: 'mama mijn knie bloeit!'. Na een pleister erop en een kus, was de pijn geleden en bloeide ik op. Bloeien en bloeden liggen soms dicht bij elkaar.

Zo is het een beetje ook met verenigingen. Ze kennen tijden van bloei en tijden van terugval, wat ik maar even bloeden noem. Als ik kijk naar onze eigen vereniging dan tref ik ook bloeien en bloeden aan. De Plantenwerkgroep bloeit. Richard als trekker ervan is afgelopen algemene ledenvergadering terecht tot erelid benoemd. Verderop lees je er meer over.

Een andere activiteit, het organiseren van excursies en lezingen heeft ook jarenlang gebloeid, maar staat nu onder druk. Na jarenlange inzet treedt Renee Lommen terug als natuurhistorisch secretaris, en ook de overige leden van de activiteitencommissie, Lia Oosterwaal en Nel van Meijeren, hebben aangegeven te gaan minderen. Let wel, niets dan lof voor de vele buiten- en binnenactiviteiten die de vereniging hebben gekleurd dank zij hun enthousiasme en organisatietalent. Maar we hebben nu wel een probleem. We willen doorgaan met het geven van excursies en lezingen. Lukt dat niet, dan is dat een flinke aderlating.

Een vereniging kan alleen bloeien bij de gratie van de inzet van de leden. Daarom hierbij een dringende oproep aan mensen om een stukje van hun tijd beschikbaar te stellen. Het hoeft niet veel tijd te kosten (zie verderop in dit nummer) en het levert veel op. Met bloeien voorkomen we bloeden!

linkerfoto: Jaufar Ali (unsplash.com).

rechterfoto: Max Muselmann (unsplash.com)

Inhoud

- 2 Bloeien of Bloeden
- 3 Notulen ALV 2024
- 4 Richard Janzen erelid
- 5 Nieuwe penningmeester
Roeken in Utrecht 2024
- 7 Activiteiten afgelopen periode
- 8 Activiteiten komende periode
- 10 Excursies op de 3e maandag van de maand
- 11 Een immense wereld
- 12 Vacature Natuurhistorisch Secretaris
Activiteiten in Vogelvlucht

De afdeling Utrecht (1902) omvat de gemeenten Utrecht, De Bilt, Houten, IJsselstein, Stichtse Vecht, Nieuwegein en Vijfheerenlanden
Voorzitter: Frans Coolen;
voorzitter@utrecht.knnv.nl
Secretaris: Paul Raadschelders;
secretaris@utrecht.knnv.nl
Ledenadministratie: Paul Raadschelders;
ledenadministratie@utrecht.knnv.nl
Penningmeester: Yvonne van Putten;
penningmeester@utrecht.knnv.nl
Natuurhistorisch secretaris: vacature;
activiteiten@utrecht.knnv.nl
Webmaster: Cockie Streng;
webmaster@utrecht.knnv.nl
Redactie: Paul Damoiseaux;
convo@utrecht.knnv.nl
Plantenwerkgroep: Richard Janzen;
plantenwerkgroep@utrecht.knnv.nl
Vogelwerkgroep: Menko Vlaardingerbroek;
vogelwerkgroep@utrecht.knnv.nl
Erelid:
Mevr. P. Bouwmeester-Bels
Dhr. Richard Janzen
Website: www.utrecht.knnv.nl

Voorpagina: Soldaatje (*Orchis militaris*), Gerendal, 2024
foto: Paul Damoiseaux

Notulen ALV 2024

door Paul Raadschelders

1. Opening en vaststellen agenda

Frans Coolen meldt dat een agendapunt wordt toegevoegd tussen punt 7 en 8 betreffende een verenigingsaangelegenheid.

2. Notulen vaststellen van de ALV 2023

De notulen zijn goedgekeurd - met een kanttekening: In de tekst dient men WTBR te lezen als WBTR.

3. Mededelingen

Geen opmerkingen.

4. Jaarverslagen (algemeen, jaarrekening, activiteiten, plantenwerkgroep, vogelwerkgroep)

Algemeen: de voorzitter bedankt de actieve leden die het grote aantal activiteiten in het afgelopen jaar hebben georganiseerd.

De jaarrekening: de penningmeester geeft een toelichting op de cijfers. De realisatie is vrijwel conform begroting. Belangrijkste posten zijn afdracht aan de landelijke organisatie en CONVO. Het eigen vermogen is eigenlijk groot in verhouding tot het aantal leden. Hij begroot altijd €1000 verlies, maar dit wordt vrijwel nooit gehaald.

Plantenwerkgroep: geen opmerkingen.

Vogelwerkgroep: geen opmerkingen.

5. Vaststellen ledencontributie 2025

Het bestuur stelt voor de contributie te verhogen met 3,8%, het door het CBS berekende inflatiecijfer. Gevraagd wordt waarom de contributie te verhogen als er al zo'n groot eigen vermogen is. Aantal redenen: de contributie is dan nog steeds erg laag; we volgen de landelijke organisatie; het is een eenvoudige regel die tot weinig discussie leidt en voorkomt dat op enig moment een grote verhoging noodzakelijk is. De vergadering gaat akkoord met de voorgestelde verhoging.

6. Kascontrolecommissie (Richard Janzen en Yvonne van Putten)

Yvonne vervangt de onlangs overleden Rinus Sommeijer. Yvonne meldt dat de commissie diverse onderdelen heeft gecontroleerd o.a. de saldi, winst en verliesberekening en facturen. De commissie meldt dat de financiële administratie een getrouwe en transparante weergave is van de financiële positie van de vereniging en adviseert de vergadering de penningmeester decharge te verlenen. Met algemene stemmen neemt de vergadering het advies over.

7. Benoemen kascontrolecommissie 2025

Tot leden van de kascommissie zijn benoemd Martin van Genderen en Maarten Drost (is dan geen bestuurslid meer).

INGELAST AGENDAPUNT

Frans Coolen: er is binnen het bestuur met enige regelmaat een discussie over hoe mensen die iets bijzonders hebben gedaan voor de vereniging een blijk van waardering te geven. Voor sprekers is een cadeau- of boekenbon gebruikelijk. Van eigen leden wordt verwacht dat ze actief zijn zonder beloning. Maar de statuten bieden de mogelijkheid om bijzondere bijdragen te waarderen door het erelidmaatschap te verlenen (met daaraan verbonden een gratis lidmaatschap). Frans vraagt Richard Janzen te gaan staan. Richard voelt nattigheid: 'Ik duik even onder de tafel'. Frans vermeldt uitgebreid wat Richard de vereniging brengt: grote bevlogenheid, vele jaren leiding geven aan plantenwerkgroep, consequent vastleggen van waarnemingen en opstellen van rapportages, contacten met de gemeente, organisatie van veel excursies. Het bestuur draagt dan ook de vergadering Richard voor als erelid. Onder acclamatie gaat de ledenvergadering akkoord. Frans overhandigt Richard een plaquette. Daarbij blijft het niet: leden hebben in alle stilte eigen, persoonlijke verhalen over en herinneringen aan Richard verzameld in een prachtig 'vriendenboek'. Tenslotte nog een bos bloemen voor echtgenote Aty en een geheugenstick met foto's van diverse leden waarop Richard in actie is; een selectie wordt getoond. Bij een van die foto's meldt Richard dat bij die gelegenheid contact is gelegd met de gemeente wat weer geleid heeft tot de samenwerking en het jaarlijks inventariseren van de hooilandjes.

8. Samenstelling bestuur

Maarten Drost is sinds 24 oktober 2018 onze penningmeester en treedt nu na 5 1/2 jaar af. Frans bedankt hem: de vorige penningmeester Hans Dupont deed alles nog op papier (heel veel werk, al die brieven), maar Maarten heeft de functie heel veel makkelijker gemaakt (Maarten: 'voor mijzelf'). Het is nu aantrekkelijk om snel te betalen (via de betaallink). Verder is hij een actief bestuurder met een trefzeker standpunt. Daarnaast heeft Frans hem persoonlijk leren kennen tijdens afdelingsweekenden en o.a. zijn activiteiten op Gunterstein. Maarten, hartelijk dank! Gelukkig hebben wij ook weer een nieuwe penningmeester: Yvonne van Putten. Zij heeft jarenlang gewerkt op het landelijk bureau in Zeist. Inmiddels is zij ingewerkt als lid van de kascommissie.

Renee Lommen stopt als natuurhistorisch secretaris. Zij heeft zo'n 12 jaar excursies en cursussen georganiseerd, informatieve berichten voor website en nieuwsbrief geschreven, excursieverlagen gemaakt en meegewerkt in het bestuur. Wij zullen haar

missen. Ook Nel van Meijeren en Lia Oosterwaal stoppen met hun werkzaamheden voor de activiteitencommissie. Heel veel dank voor jullie werk! Er hebben zich nog geen nieuwe leden gemeld.

9. Wijziging statuten in het kader van wet WBTR

Frans Coolen geeft een uitgebreide toelichting op de doelstelling van deze wet die beoogd het functioneren van verenigingen te verbeteren. Wij als afdeling hebben ons aangesloten bij de wijzigingen in de landelijke statuten; o.a. is in de naam 'Natuurhistorische Vereniging' veranderd in 'Natuur Vereniging'. Daarnaast hebben wij in de eigen statuten enkele onderdelen gewijzigd: o.a. is de doelstelling verbreed met 'doen van veldbiologisch onderzoek'; de zittingsperiode van bestuurslid is gewijzigd van 5 naar 3 jaar; het bestuur kan buiten vergadering om besluiten nemen; we kennen geen donateurs meer.

De vraag is of wij wat betreft de naamwijziging de landelijke organisatie willen volgen. Afdeling 'Utrechtnatuurlijk' zou goed klinken (zoals afd. Delft gekozen heeft voor 'Delflandnatuurlijk'), maar die naam is al in gebruik.

Bij de stemming over de voorgestelde wijzigingen gaat de vergadering akkoord met 16 voor, 1 onthouding. Omdat het vereiste quorum (2/3 van aantal leden aanwezig, 3/4 akkoord) niet wordt gehaald, heeft het bestuur – die dit al had verwacht – een nieuwe ALV gepland op 30 april a.s. Laurens Sparrius vraagt waarom het quorum niet verlaagd wordt. Wettelijk is dit niet mogelijk; ook omdat wijziging van statuten zelden voorkomt is het niet onverkomenlijk hiervoor een extra ALV uit te schrijven.

10. Rondvraag en sluiting

Geen opmerkingen.

Na de pauze geeft Laurens Sparrius een prachtige, korte en informatieve lezing over korstmossen. We kunnen nu haast niet meer langs natuurstenen kades, paaltjes, grafzerken en bomen lopen zonder te kijken of er kostmossen op zitten. Er zijn ca. 20.000 soorten; 650 komen in Nederland voor, waarvan de helft bedreigd.

Boekenbestelservice KNNV

Raadpleeg de website van de KNNV-uitgeverij (knnvuitgeverij.nl) of de advertenties van de KNNV-uitgeverij in Natura om te bepalen wat je wilt bestellen. Informeer naar de prijs bij de afdeling Utrecht (het gaat om aanzienlijke kortingen). Stuur een email met de volledige bestelinformatie naar penningmeester@utrecht.knnv.nl

U ontvangt een factuur en zodra deze betaald is, worden de boeken besteld. De boeken kunnen worden afgehaald bij de penningmeester (woonachtig in Tuindorp, Utrecht).

Richard Janzen erelid

door Frans Coolen

Op de Algemene Ledenvergadering van 9 april 2024 is Richard Janzen op voordracht van het bestuur benoemd tot erelid van onze vereniging. Richard heeft zich de afgelopen jaren als voorzitter van de Plantenwerkgroep bijzonder verdienstelijk gemaakt.

Voorzitter Frans Coolen overhandigt Richard Janzen de oorkonde
foto: Paul Raadschelders

Hij combineert een grote plantenkennis met het talent om die kennis over te dragen aan anderen, met het organiseren van tal van inventarisaties in het seizoen en cursusavonden in de winter, met het maken van uitgebreide inventarisatieverslagen, met het afstemmen met de ecologen van de Gemeente Utrecht zodat de vergaarde kennis ook wordt toegepast, en – niet te vergeten – het altijd meebrengen van koffie, thee en koekjes bij iedere activiteit. Met andere woorden, al deze verdiensten strekken hem tot eer.

Richard kreeg een oorkonde uitgereikt. En dat niet alleen, leden van de Plantenwerkgroep hebben een 'ereschrift' samengesteld, een boekwerkje met ieders persoonlijke verhalen, vaak geïllustreerd met foto's. Verder kreeg hij een bos bloemen mee naar huis, voor zijn vrouw Aty, die helaas niet aanwezig kon zijn. Richard: van harte proficiat!

Nine Ebben overhandigt Richard Janzen het 'ereschrift'.
foto: Yvonne van Putten

Nieuwe penningmeester

door Yvonne van Putten

Hierbij stel ik me graag aan jullie voor als nieuwe penningmeester van de KNNV afdeling Utrecht.

Mijn naam is Yvonne van Putten, ik ben 63 jaar en sinds enkele jaren lid van KNNV afdeling Utrecht. Ik volg Maarten Drost op, die vele jaren penningmeester van de afdeling is geweest. Toen ik vorig jaar de plantendeterminatiecursus volgde, heeft Frans Coolen mij gevraagd voor deze bestuursfunctie. Ik heb ruim 11 jaar voor de landelijk KNNV gewerkt als bureausecretaris. Vanuit deze functie had ik regelmatig contact met besturen van KNNV-afdelingen, waaronder ook met Frans Coolen.

Een doorgewinterde penningmeester ben ik niet, maar heb wel affiniteit met cijfers en begrotingen. Ook bij de landelijke KNNV had ik daarmee te maken. En in een eerdere baan als campagnesecretaris bij Milieudefensie was ik verantwoordelijk voor de financiën van een campagne en de juiste aanvraag en afwikkeling van projectsubsidies.

Van oorsprong ben ik docent biologie en gezondheidskunde en stond een aantal jaar voor de klas. Door mijn lidmaatschap van de afdeling Utrecht hoop ik weer meer ruimte te geven aan mijn floristische interesse. Daarom volg ik nu de determinatiecursus van Floron met daarnaast de praktijkbijeenkomsten van de afdeling.

Sinds 2017 woon ik met veel plezier in De Kersentuin in Utrecht Leidsche Rijn. Een duurzame buurt met gemeenschappelijk beheerde ecologische tuinen. Van harte welkom om daar een kijkje te nemen.

Roeken in Utrecht 2024

Bijna een wereldrecord

door Frans Coolen

Wat eraan voorafging

Sinds 2017 tel ik jaarlijks tijdens de broedperiode het aantal roekennesten in de Gemeente Utrecht. Roeken zijn koloniebroeders, dus het is in principe vrij makkelijk om de boomgroepen waarin ze broeden te vinden. De eerste twee kolonies die ik vond (langs de Europaweg en de Electronweg) waren na 2019 verlaten; daarna trof ik tot vorig jaar nog drie locaties aan: Hindersteinlaan (centrum Vleuten), A12/Meerndijk (langs snelweg) en Heldammersingel (bij winkelcentrum Veldhuizen). Het totaal aantal nesten bedroeg 85.

Een Roek op de brug over de Heldammer singel
foto: Frans Coolen

Tijdens een hardlooptocht in het Maximapark kwam ik toevallig een paddenstoelenfotograferende vogelaar tegen, die mij erop attent maakte dat er langs de Utrechtseweg in het Maximapark in een boom bij de minibieb een tweetal nesten waren waarin roeken hadden gebroed. Ik ben meteen gaan kijken, en hij had gelijk, althans ik zag in de betreffende boom twee nesten. Ik kon er op vertrouwen dat het totaal aantal roekennesten in 2023 dus 87 bedraagt. Daarentegen kon ik er niet meer op vertrouwen dat ik zonder meer een goed overzicht heb van alle roekennesten in de Gemeente. Tot op de dag van vandaag heb ik dat vertrouwen verloren; kleine nieuwe kolonies kunnen makkelijk over het hoofd worden gezien. Daar staat tegenover dat er een nieuwe kolonie (nou ja, kolonietje) was ontdekt, waarvan ik natuurlijk benieuwd was hoe die zich dit jaar zou ontwikkelen. De vier kolonies ga ik hieronder beknopt beschrijven.

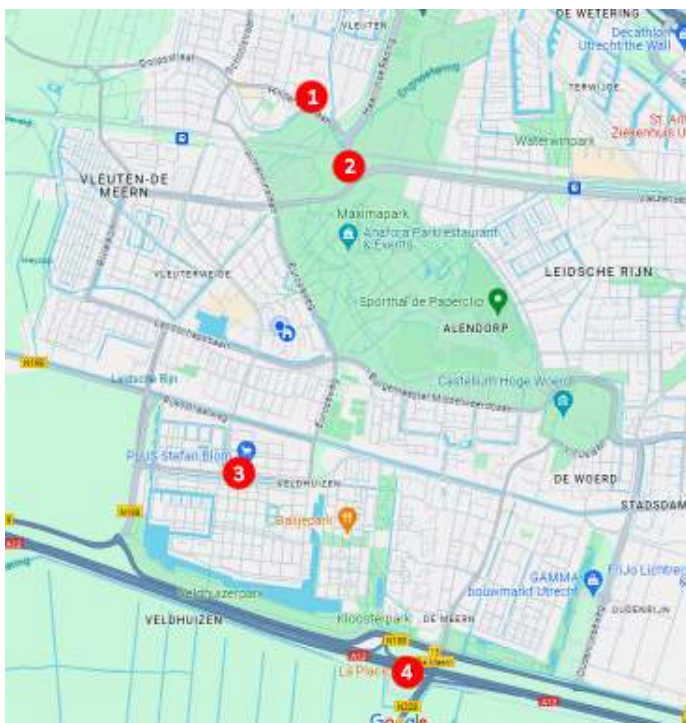

Hindersteinlaan

Deze kolonie bevindt zich al veel jaren aan de voorkant van het voormalige klooster Spes Nostra, nu een seniorencomplex. Het was ooit een grote kolonie, tot meer dan 50 nesten, maar de laatste jaren is het sukkelen. Vorig jaar telde ik 4 nesten. Dit jaar bestond tot 10 april de kolonie uit slechts 1 nest. Dat zou een wereldrecord betekend hebben! Immers, een kolonie kan nooit bestaan uit minder dan 1 nest. Met gemengde gevoelens constateerde ik op 15 april dat in de boom ernaast een nieuw nest was verschenen, met daaromheen twee actieve roeken. Geen wereldrecord, dus, maar toch wel een nest erbij. Het is op deze locatie bij twee nesten gebleven, een uiterst kleine kolonie. Zoals iedere keer ben ik benieuwd naar volgend jaar.

Utrechtseweg

Deze nieuwe kolonie bevindt zich hemelsbreed op 480 meter van de kolonie langs de Hindersteinlaan. Omdat dit een behoorlijke afstand is, lijkt hier sprake te zijn van een echte kolonie, en niet zomaar een 'verlengstuk' van de kolonie langs de Hindersteinlaan. Vorig jaar betrof het één boom met 2 nesten. Dit jaar zaten in dezelfde boom 4 nesten. Het lijkt geen locatie waar de kolonie kan uitgroeien tot grote proporties. In totaal staan er langs de weg 9 bomen (Essen) die in aanmerking kunnen komen.

Locatie van de roekenkolonies

1. Hindersteinlaan
2. Utrechtseweg
3. Heldammersingel
4. A12/Meerdijk

A12/Meerdijk

Dit is met afstand de grootste kolonie, langs de afrit tegenover het grote wegrestaurant en met Rijnenburg als uitgestrekt achterland om te foerageren. Het is altijd een drukte van jewelste, zowel met auto's als met vogels. Dit jaar telde ik maximaal

65 nesten, vorig jaar waren dat er 72, een kleine afname, dus. Sommige nesten zijn dicht op elkaar gepakt, zodat het moeilijk tellen is. Mijn telling is relatief conservatief, dus een paar takkenbossen dicht bij elkaar heb ik vaak als één nest gerekend.

Heldammersingel

Vorig jaar heb ik deze kolonie voor het eerst ontdekt. Ook deze kolonie bevindt zich op een heel druk punt, vlakbij het winkelcentrum De Veldhof in stadsdeel Veldhuizen. Vorig jaar telde ik 9 nesten; dit jaar kwam ik op 10 nesten. Ook hier had ik deze keer twijfels over het precieze aantal. Eén nest leek een stapeling van wel vier nesten boven elkaar. Toch heb ik het maar als één nest geteld, om de eenvoudige reden dat ik alleen boven op de stapel roeken actief bezig zag.

Onderstaande tabel geeft de balans weer van de afgelopen jaren. Dit jaar zijn 81 nesten geteld.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Europaweg	43	42	31	0	0	0	0	0
Electronweg	?	?	?	18	0	0	0	0
Hindersteinlaan	?	?	?	6	7	11	4	2
Utrechtseweg	0?	0?	0?	0?	0?	0?	2	4
A12/Meerdijk	0?	0?	15	36	46	53	72	65
Heldammersingel	0?	0?	0?	0?	0?	0?	9	10
totaal	?	?	?	60	53	64	87	81

De cijfers in het zwart tonen het verloop van het aantal nesten van de actieve kolonies. Na een stijging van de afgelopen jaren is het totaal aantal nesten enigszins teruggelopen. Het is nog te vroeg om te spreken van een tendens. Het is normaal dat het aantal nesten per kolonie jaarlijks flink fluctueert. Pas uit de lange termijn kunnen conclusies getrokken worden.

Zorgtoppers gezocht! (Spes Nostra). Maar ook: Topzorgers gezocht! In dit geval voor het eenzame roekennest in de top van de boom
foto: Frans Coolen

Activiteiten afgelopen periode

door Leo Thijssen, Renee Lommen

Excursie Vogelgeluiden Amelisweerd, 21 april

We waren met 12 deelnemers, ook van buiten de KNNV. Het zonnetje scheen deze ochtend, we maakten een rondwandeling dóór alle stinzenplanten (velden Daslook en Dalkruid), gericht op het herkennen van vogelgeluiden, en vogels zien natuurlijk.

Meer dan de helft van de groep was beginnend vogelaar. Voor hen heb ik meerdere tips kunnen geven hoe je uit de kakofonie van geluiden op den duur specifieke vogels kunt onderscheiden. Ook gedemonstreerd hoe 2 moderne vogel apps hierbij behulpzaam kunnen zijn, Voorbij, voorbij is de goede oude tijd van de cassettebandjes.

Tip één is je aanvankelijk te richten op een duo van 2 vogelsoorten die qua geluid, uiterlijk of gedrag op elkaar lijken. Deze paren breid je steeds met een nieuw duo uit. Het verzoek van enkele deelnemers was deze lijst op te nemen in dit verslag.

Koolmees – Pimpelmees, Fitis – Tjiftjaf, Winterkoning – Roodborst, Boomkruiper – Boomklever, Zwartkop – Tuinfluiter, Graspieper – Veldleeuwerik, Rietzanger - Kleine karekiet, Snor – Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger – Spotvogel, Porseleinhoen – Waterral, Wulp – Kluut, Tureluur - Zwarte ruiter, en lijst is uiteraard uit te breiden.

Fitis (links), bron: Saxifraga-Mark Zekhuis
Tjiftjaf (rechts), bron: Saxifraga-Luc Hoogenstein

In totaal hebben we deze ochtend zo'n 20 vogelsoorten gezien, waaronder minstens 10 die we tot de basis beginnende geluiden konden rekenen (zoals Zwartkop, Boomklever, Boomkruiper, Winterkoning, Fitis).

Nog 2 tips uit de groep: Winterkoning heeft in zijn gezang steeds een rrrrrr. en de Grasmus 'kras-mus' noemen helpt ook. Enkelen nuttigden bij een nabespreking nog een koffie in de Veldkeuken, voldaan keerde eenieder huiswaarts.

Excursie Vogelgeluiden Sandwijck, 28 april

De rondwandeling over Sandwijck bedroeg zo'n 5 km en was bedoeld als vervolg op de vogelgeluidenexcursie bij Amelisweerd.

We waren deze keer met 10 deelnemers (deels doublure met Amelisweerd).

De variatie van vogelsoorten was behoorlijk groot, zoals Grasmus, Kleine karekiet, Groene specht, Kleine bonte specht. Ook hoorden we de (eerste) Koekoek, en dat op Sandwijck!

Ik was in de gelegenheid wat verder in te gaan op de vele, totaal diverse geluiden die één vogelsoort kan maken. Denk bijv. aan Boomklever of Zwarte specht: balts, gezang, contact, alarm, vlucht etc. En de praktijk was volop aanwezig: luid klinkende Zwartkoppen, Winterkoning, etc., etc.

Verder ook iets verteld over verschijnselen als 'onomatopee' (klanknabootsing in naam) zoals bij Koekoek. En ook over imitatie-vogels, bijv. Bosrietzanger die Spotvogel nadoet. Vermeldenswaard recente persoonlijke waarneming: een Merel die volledig de Wielewaal imiteerde.

Tot slot waren we ook onder de indruk van de overvloedige stinzenplanten (paarse Prachtframboos) en de soms al bloeiende bomen: Ginkgo, Cipres, gigantische tweeslachtige Zomereik vóór het landhuis. Menigeen uit de groep vertelde met meer zelfvertrouwen de vogelgeluiden dit voorjaar tegemoet te treden.

Complimenten dus voor elkaar!

Stinzenplanten Nijenrode en Slot Zuilen, 25 maart

Met 12 personen waren we op het startpunt. Maarten Drost gaf eerst wat uitleg over de bodem en de waterhuishouding van het gebied rond Nijenrode/Vecht. In de zon gingen we kijken.

foto: Renee Lommen

Niet alleen veel bijzondere stinzenplanten zagen we (massale aanwezigheid van Bostulp en Holwortel, en ook Knikkende vogelmelk, Oosterse sterhyacint, Bosanemoon, Sneeuwkllokje, Vingerhelmbloem, Aronskelk en Kievitsbloem) maar ook hoorden we het voorzichtige begin van de lentesang van een Zwartkop.

Vervolgens op de fiets naar slot Zuilen alwaar we door de tuinbaas werden ontvangen. Winterakoniet, Gele anemoon en Sneeuwkllokje waren al uitgebloeid, Knikkende vogelmelk en

Oosterse sterhyacint en de gele Bosanemoon konden we bewonderen. En ook hier werden we verrast door de vogels: baltsende IJsvogeltjes zagen enkelen van ons rondvliegen.

Bostulp en Vingerhelmbloem
foto: Renee Lommen

Everdingenwaard, 15 April

Onder begeleiding van Nine Ebben: 5 personen waren present, onder wie Froukje die zich wilde oriënteren of vogelen echt iets voor haar zou zijn. Het was heel koud en winderig, en het ging ook nog regenen. Niettemin op de terugweg in de auto noteerde Froukje op haar telefoon alle aanwezige vogels die we die ochtend hadden gezien:

Knobbelzwaan
bron: Saxifraga-Luuk Vermeer

Grauwe gans, Brandgans, Canadese gans en Nijlgans. Blauwe reiger, Roerdomp (gehoord) en Knobbelzwaan. Tafeleend, Wilde eend, Krakeend, Bergeend, Slobeend, Smient, Kuifeend, Krooneend, Wintertaling, Meerkoet en Aalscholver. Torenavalk en Buizerd. Kievit, Grutto, Kluut, Scholekster, Lepelaar, Ooievaar en Fuut. Rietgors, Rietzanger, Fitis, Tjiftjaf, Cetti's zanger, Kneu, Putter, Vink, Koolmees, Zwartkop, Winterkoning, Visdiefje, Kleine mantelmeeuw. En ook: Boerenzwaluw, Graspieper, Grasmus, Fazant, Houtduif, Holenduif, Zwarte kraai, Vlaamse gaai, Kauw, Witte kwikstaart. We haalden de 50 soorten!

Aktiviteiten komende periode

door Renee Lommen, Lia Oosterwaal, Nel van Meijeren

Binnenveld bij Veenendaal, voorjaar/zomer 2024

Vanuit Natuurmonumenten is gereageerd dat ze mogelijk een excursie zullen doen. Ik mailde half mei naar boswachter Floor Zwart of er al meer bekend is of en wanneer?. Nog geen reactie ontvangen. Zie voor meer informatie binnenkort op de site: utrecht.knnv.nl/agenda/.

Hel, in het Utrechtse deel van het Binnenveld
bron: www.staatsbosbeheer.nl

Libellenexcursie, 8 juni

Deze excursie wordt geleid door Sietze van Dijk.

Vorig jaar is het idee ontstaan om enkele weken voor het afdelingsweekend een korte veldcursus te organiseren over een soortgroep waar ook op het afdelingsweekend aandacht naar uit zal gaan. Op zaterdag 8 juni zal er een cursus zijn over libellen in Park Bloeyendaal. Die is uiteraard voor iedereen, ongeacht of je naar het afdelingsweekend komt.

Bruine korenbout
foto: Sietze van Dijk

Sietze zal buiten een inleiding geven en aangeven waar op te letten bij het herkennen van libellen. Het grootste deel zal vervolgens bestaan uit een excursie door het park. In dit gevarieer-

de park zijn heel wat verschillende libellen te verwachten, waaronder de mooie Bruine korenbout. Bij slecht weer (met name regen) gaat de cursus niet door.

Datum: 8 juni 2024 Tijd: 10:00-13:00 uur

Plaats: verzamelplaats is de T-splitsing Archimedeslaan-Galileilaan, locatie Bloeyendael.

Opgeven via: utrecht.knnv.nl/agenda/.

Stille Kern bij Zeewolde, 13 juni

De Stille Kern is onderdeel van het Horsterwold, een uitgestrekt loofbos gebied langs de oevers van het randmeer. In de Stille Kern zijn ondiepe plassen (libellen) en er lopen Konikpaarden. Er worden o.a. Wielewalen en een enkele Zomertortel waargenomen.

Stille Kern

bron: www.staatsbosbeheer.nl

We gaan daar wandelen over het boswachterspad, ongeveer 5,5 km. Helaas is het gebied niet bereikbaar met openbaar vervoer.

Datum: 13 juni 2024 Tijd: verzamelen om 10:00 uur

Plaats: op de parkeerplaats Bingelweg aan de Flediteweg.

Opgave via: utrecht.knnv.nl/agenda/, uiterlijk woensdag 10 juni.

Geef aan of je met een auto komt of dat je wilt meerijden.

Natuurcollege vogels herkennen, 28 augustus

In samenwerking met Utrecht Natuurlijk en Stadsboerderij Griftsteede.

bron: <https://www.utrechtnatuurlijk.nl/activiteiten/natuurcollege-vogels-herkennen/>

Vogels kijken is de laatste jaren erg in opmars. Veel mensen zijn gaan vogelen tijdens de corona-epidemie. Maar het herkennen van vogels valt niet altijd mee. Natuurlijk: dichtbij en in goed licht is het soms nog wel te doen, maar ook dan lijken sommige vogelsoorten wel heel erg op elkaar. Het geluid kan uitkomst brengen, maar ook dat is niet erg eenvoudig.

Luc de Bruijn helpt u een beetje op weg.

Bioloog, vogelaar en KNNV-lid Luc de Bruijn geeft op woensdag 28 augustus een lezing over het herkennen van vogelsoorten. Het lijkt ons een interessant vervolg voor deelnemers aan excursies van Leo Thijssen.

Datum: 28 augustus 2024 Tijd: 19:30 tot 21:30 uur

Plaats: Stadsboerderij Griftsteede, van Swindenstraat 129

Opgave via: utrecht.knnv.nl/agenda/

Korstmossenexcursie, 28 september

Korstmossenexcursie in het centrum van Utrecht onder leiding van Laurens Sparrius (BLWG, Bryologische en Lichenologische Werkgroep). We lopen circa 2 kilometer door het Singelpark en de binnenstad. Hierbij leer je de algemeenste soorten mossen en korstmossen kennen.

Ook doe je zelf een onderzoek waarbij je de korstmossenbegraving op bomen in het Singelpark vergelijkt met bomen in de versteende binnenstad.

Datum: 28 september 2024 Tijd: 10:00 tot 13:00 uur

Plaats: verzamelen op Marga Klompébrug (tegenover Rijnkade 1)

Opgave via: utrecht.knnv.nl/agenda/

bron: knnvuitgeverij.nl/artikel/veldgids-korstmossen-1.html

Excursies op de 3e maand- dag van de maand

door Renee Lommen, Lia Oosterwaal, Nel van Meijeren

Tichelgaten Buren, 17 juni

Bij mensen in en rond Buren beter bekend als 'de Put', is een natuurgebied net buiten Buren. Het terrein is gevormd door afgraving van klei voor de productie van stenen. De plassen zijn ontstaan door het zuigen van zand en door ingrijpen van Staatsbosbeheer. Het resultaat is een bijzonder gebied met plassen van verschillende diepten en een kalkhoudende zandige afzetting als voedingsbodem voor speciale planten. Verder zijn er diverse hagen, struweel en bomen.

Tichelgaten

bron: Saxifraga-Willem van Kruijsbergen

Deze wandelexcursie is dus in een uniek natuurgebied. Verschillende grondsoorten, helder water en beheer door Staatsbosbeheer zorgen voor bijzondere planten, paddenstoelen, insecten en andere dieren. In het voorjaar is dit terrein vooral ook beroemd om de vele soorten orchideeën die er groeien en bloeien. We maken kans op de Bijenorchis, Rietorchis, Vleeskleurige orchis en Grote keverorchis.

Deelname is gratis. Advies: trek lange broek en lange mouwen aan (tegen teken) en goede wandelschoenen. Heb je een loop of verrekijker? Neem 'm mee!

Datum: 17 juni 2024 Tijd: 10:00 tot 13:00 uur

Plaats: verzamelen bij toegangspoort aan de Hennisdijk in Buren, schuin tegenover de begraafplaats. Daar is ook een parkeerplaats. Gebruik in een navigatiesysteem als adres 't Wilgje buitensport', Hennisdijk 7 Buren

Opgave via: utrecht.knnv.nl/agenda/ uiterlijk 15 juni. We bekijken dan hoeveel mensen er mee kunnen en hoe we het vervoer gaan aanpakken.

Excursie Haarzuilens, 15 juli

We hebben contact gelegd met de boswachter. Nadere informatie volgt binnenkort op de site: utrecht.knnv.nl/agenda/

Landgoed Haarzuilens

foto: Paul Damoiseaux

Fiets/wandel excursie Hoorneboegse Heide, 26 augustus

De Hoorneboegse Heide (ten zuiden van Hilversum, op 3 kwartier fietsen van Utrecht) maakt deel uit van het Goois natuurreservaat. Het ligt op de uitlopers van de Heuvelrug en bestaat uit heide en bossen.

Het wordt begraasd door een kudde runderen. Door het glooiende landschap en de bloeiende heide is het een pareltje op postzegel formaat!

Hoorneboegse Heide

bron: nl.wikipedia.org/wiki/Hoorneboegse_Heide#/media/Bestand:Hoorneboegse1.jpg

Het startpunt van de excursie is Cafetaria de Egelshoek aan de kruising Noodweg/Bosdrift/Weg op de Egelshoek. Daar kunnen we onze fiets neerzetten en verder de heide oplopen voor een rondwandeling. We laten ons verrassen door planten, insecten, vogels.

Terug kunnen we gezamenlijk fietsen via de Egelshoek naar de kop van het Bert Bospad aan de Kanaaldijk en daar nog rondkijken (de Argusvlinder laat zich daar soms zien).

We fietsen verder huiswaarts via Korssesteeg, Groenekan naar Utrecht

Datum: 26 augustus 2024 Tijd: 10:00, iedereen gaat individueel naar het verzamelpunt

Plaats: verzamelen bij Cafetaria de Egelshoek

Opgave via: utrecht.knnv.nl/agenda/ uiterlijk 24 augustus

Nationaal Bomenmuseum Gimborn, 16 september

Bert Schalkx verzorgt een excursie in Gimbornpark/Arboretum. Wegens succes 2 jaar geleden vroegen we Bert om dit nog een keer met ons te doen. Ik vroeg Bert: 'Heb je een idee aan welke boomsoorten je bij deze excursie vooral aandacht zou willen schenken?' Bert reageerde: 'Tegen die tijd kijk ik welke bomen onze aandacht verdienen'.

Datum: 16 september 2024 Tijd: 9:30

Plaats: verzamelen bij de ingang waar iedereen bij de automaat een toegangskaartje kan kopen

Opgave via: utrecht.knnv.nl/agenda/

bron: www.bomenmuseum.nl/ontdek-het-museum/plattegrond/

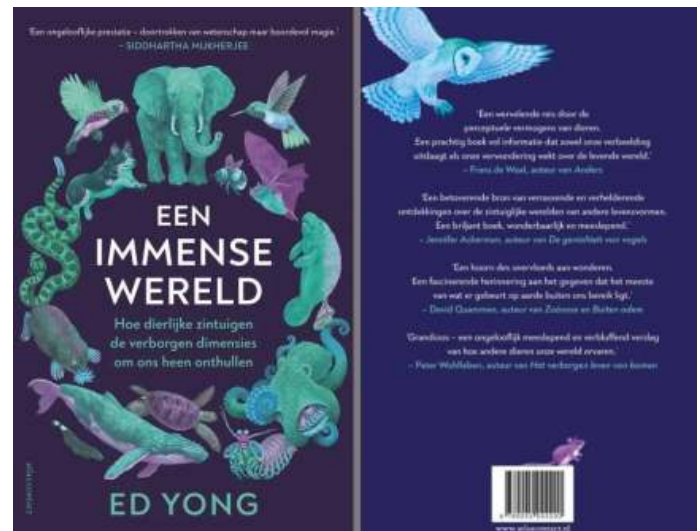
Een Immense Wereld

door Frans Coolen

Als je vindt dat je al best veel over de natuur weet, maar je toch van de ene verbazing in de andere wil vallen, moet je het boek 'Een Immense Wereld' lezen. De subtitel van het boek luidt: 'Hoe dierlijke zintuigen de verborgen dimensies om ons heen onthullen'. Het gaat inderdaad over zintuigen van dieren. Het kenmerk van zintuigen is dat ze signalen ontvangen en deze doorsturen naar de hersenen voor verdere verwerking op basis waarvan uiteindelijk het gedrag wordt aangestuurd. Veel dieren hebben dezelfde zintuigen als waarover de mens beschikt. Wij kunnen ons voor een groot deel dan ook verplaatsen in de leefwijze van dieren. Sterker nog wij 'vertalen' het gedrag van dieren in termen zoals wij op onze omgeving reageren.

Zintuigen van dieren kunnen echter een heel ander bereik van signaalontvangst hebben dan wij. Zij kunnen dan ook dingen anders waarnemen. Honden horen hogere geluidsfrequenties dan wij, bijen zien ook kleuren in het ultraviolet, mieren reageren op geursignalen. Daardoor beleven dieren hun omgeving anders dan wij.

Dit boek gaat verder dan het beschrijven van dierlijke zintuigen in vergelijking met ons eigen waarnemingsvermogen. Het gaat in op de mogelijkheden die dieren toepassen op grond van hun specifieke zintuiglijke vermogens. Bochelcicaden gebruiken contactgeluiden om op uiteenlopende manieren met elkaar te communiceren, zoals partnerkeuze, territoriumverdediging en

bron: www.stumpel.nl/een-immense-wereld-9789045044200

alarmering. Bepaalde vissen kunnen door extreem geringe wijzigingen in de waterstroom prooien of predatoren waarnemen. Tal van verbluffende voorbeelden worden beschreven.

En het wordt nog indrukwekkender wanneer zintuigen worden besproken die de mens zelf niet heeft. Er zijn dieren die elektrische velden kunnen waarnemen en die gebruiken voor navigatiedoelinden. Datzelfde geldt voor het waarnemen van magnetische velden, met als voorbeelden trekvogels, walvissen en zeeschildpadden, die navigeren met behulp van het aardmagnetisch veld. Veel is onderzocht en inmiddels bekend. Maar er zijn nog tal van raadsels. Omdat we nog lang niet alles weten, is het voor kwetsbare diersoorten vaak niet helder wat we het beste kunnen doen om ze te beschermen. Aan het einde van het boek worden hiervan een aantal voorbeelden gegeven.

Het is een prettig leesbaar boek. Er worden veel aansprekende voorbeelden gegeven. De beschrijvingen van de experimenten om zintuig-gerelateerd gedrag te onderzoeken zijn niet altijd helder, maar de resultaten zijn wel steeds duidelijk weergegeven. Het boek bevat heel veel voetnoten. Die zijn bijzonder het lezen waard. Echter, de symbolen die verwijzen naar de voetnoten zijn uiterst klein en moeilijk zichtbaar. Het is dus soms even zoeken waar de voetnoot op slaat. Hadden we nu maar valkenogen.

Schrijver: Ed Yong, Uitgeverij Atlas Contact, ISBN 9789045044200, 447 pagina's, € 32,99

U-pas zaken

U-pashouders kunnen hun contributie bekostigen uit hun budget. U-pashouders die lid willen worden kunnen zich wenden tot de penningmeester: penningmeester@utrecht.knnv.nl. Om in aanmerking te komen voor een U-pas gelden voorwaarden t.a.v. het inkomen die vermeld staan in u-pas.nl. U kunt ook bellen met 088-600 6300

Indien onbestelbaar retour: Beethovenlaan 21, 3533 ER Utrecht

Vacature Natuurhistorisch Secretaris

In de CONVO voorjaar 2024 is aangekondigd dat Renee Lommen, en de assistenten Lia Oosterwaal en Nel van Meijeren, stoppen als natuurhistorisch secretaris met ingang van oktober 2024. Renee heeft in dat artikel een beschrijving van de werkzaamheden van de Natuurhistorisch secretris gegeven. Renee, Lia en Nel hebben jaren achtereen inhoud gegeven aan het logo 'KNNV, vereniging voor veldbiologie'. Alle excursies die zij organiseren bepalen een belangrijk deel van de KNNV afdeling Utrecht. Heel veel mensen hebben via die excursies (dieper) kennis gemaakt met 'veldbiologie'. Het is zonde als dit niet voortgezet wordt.

Heb jij zin en tijd om dit werk (alleen of samen met een groep) voort te zetten? De vertrekkende natuurhistorisch secretaris laat een lijst met excursiebestemmingen, excursieleiders met contactgegevens en aandachtsgebieden achter. Een rijke bron om uit te putten, een stevige basis om het werk vorm te geven. Kijk bijv. ook eens bij <https://utrecht.knnv.nl/kennisbank/convo/> waar je in de CONVO's van de afgelopen jaren alle aankondigingen en verslagen van excursie-activiteiten kunt terug lezen.

Renee, Lia en Nel stoppen niet helemaal. Ze gaan door met het programmeren van de excursies op de 3e maandag van de maand. In elk geval nog tot eind 2025. Dat zorgt voor samenhang en binding. En er komt weer een vaste wandeling elke 1e maandag van de maand (in de periode oktober 2024 - maart 2025). De natuurhistorisch secretaris wil je graag van de hoed en rand vertellen over het organiseren van excursies.

Wil je meer weten of heb je nu al zin, mail naar: activiteiten@utrecht.knnv.nl

Activiteiten in Vogelvlucht

8 juni	Libellenexcursie Park Bloeiendael
13 juni	Stille Kern bij Zeewolde
17 juni	Tichelgaten Buren
15 juli	Haarzuilens
26 aug	Horneboegse Heide
28 aug	Natuurcollege Vogels herkennen
16 sep	Nationaal Bomenmuseum Gimborn
voorjaar/zomer?	Binnenveld bij Veenendaal

Voor elke excursie is een aanmeldingsformulier op utrecht.knnv.nl/agenda/

De CONVO is de periodiek van de afdeling Utrecht van de KNNV en verschijnt vier keer per jaar. Sluitingsdatum kopij voor de volgende CONVO: **5 september 2024**. Kopijaanleveren via redactie@utrecht.knnv.nl

Een abonnement op de CONVO zonder lidmaatschap kost €13,00 per jaar (na 1 februari 2024: €14,50).

Contributie/lidmaatschap 2024: Gewoon lid: € 33,75 (na 1 februari 2024: €35,25); huisgenootlid: € 14,00 (na 1 februari 2024: €15,50); jeugdlid*: € 20,00 (na 1 februari 2024: €21,50) te voldoen op rekening NL96INGB0000512683 t.n.v. Kon. Ned. Natuurhistorische Ver. Afd. Utrecht. Vanaf 1 oktober 2024 bedraagt de contributie €7,75 tot het einde van het kalenderjaar. U-pashouders kunnen hun contributie geheel of gedeeltelijk voldoen uit hun budget. Opzegging van het lidmaatschap vóór 1 november. Leden van de KNNV zijn bij activiteiten van de KNNV verzekerd tegen persoonlijke aansprakelijkheid.

Wil je de verenigingstelescoop voor maximaal 3 weken lenen, neem dan contact op met beheerder Leo Thijssen:

ljm.thijssen@casema.nl

*Het jeugdlidmaatschap geldt tot en met het kalenderjaar waarin men 25 wordt.